

Rt-1998-774 (221-98)

- INSTANS:** Høyesterett - Dom.
- DATO:** 1998-05-15
- PUBLISERT:** Rt-1998-774 (221-98)
- STIKKORD:** Kjøpsrett. Mangel i forbrukerkjøp.
- SAMMENDRAG:** Forbrukerkjøper fikk medhold i krav om retting av en mangel ved en videospiller, jfr. kjøpsloven §34 (1). IR-mottakeren - en enhet som fanger opp lyssignaler fra fjernkontrollen - sviktet etter tre og et halvt års bruk. - Uttalt at det ikke var grunnlag for i forbrukerkjøp å oppstille en særlig bevisbyrderregel til fordel for forbrukerkjøpere. - Med hensyn til spørsmålet om svikten representerte en mangel, ble lagt til grunn at tilfellet lå utenfor bestemmelsene i kjøpsloven §§17 flg, og at man derfor måtte bygge på et ulovfestet mangelsbegrep. Dette måtte for elektriske komponenter som normalt har lang teknisk levetid, ikke er utsatt for vanlig slitasje og ikke trenger vanlig vedlikehold, bestemmes ut fra en normalforventning hos forbrukerkjøpere.
- Henvisninger:** lov-1988-05-13-27-§17 (Kjøpslov §17), lov-1988-05-13-27-§34 (Kjøpslov §34).
- SAKSGANG:** Gulating lagmannsrett LG-1996-1015 - Høyesterett HR-1998-00024 A nr 305/1997
- PARTER:** Leverandørforbundet Lyd & Bilde (Advokat Øivind Fegth Knutsen) mot Ådne Føreland. Hjelpeintervenient: Forbrukerrådet (Advokat Sven Eriksrud - til prøve)
- FORFATTER:** Aarbakke, Stang Lund, Bruzelius, Rieber-Mohn og Gjølstad

Henvisninger i teksten: lov-1915-08-13-6-§180 (Tvml §180), lov-1915-08-13-6-§356 (Tvml §356), lov-1915-08-13-6-§357 (Tvml §357), lov-1978-04-28-18-§11 (Forbrukertvistlov §11), lov-1988-05-13-27-§13 (Kjøpslov §13), lov-1988-05-13-27-§21 (Kjøpslov §21), lov-1988-05-13-27-§30 (Kjøpslov §30), lov-1988-05-13-27-§84 (Kjøpslov §84)

Saken gjelder en forbrukerkjøpers krav om retting av en mangel ved en videospiller.

Ådne Føreland kjøpte 21 oktober 1989 av ON & OFF AS i Stavanger en videospiller av merket SALORA SV6900. Selgeren gikk senere konkurs. Forsommeren 1993 sluttet videospilleren å reagere på signaler fra fjernkontrollen. I september 1993 ble videospilleren på oppdrag fra Føreland reparert av ON & OFF Service AS, som var et annet selskap enn selgeren. Ved reparasjonen ble videospillerens IR-mottaker (IRdetektor) skiftet ut. En IR-mottaker er en enhet som fanger opp det infrarøde lyset som en fjernkontroll sender ut. Den IR-mottakeren som ble skiftet ut, besto av 100 - 150 elektroniske komponenter. Det ble ikke gjennom noen undersøkelse klarlagt hvilken eller hvilke av disse komponentene eller eventuelt andre faktorer funksjonssvikten knyttet seg til. Reparasjonen kostet 723 kroner og 50 øre. Den IR-mottakeren som ble satt inn, kostet alene 83 kroner før merverdiavgift var tillagt.

Føreland krevde reparasjonsutgiftene erstattet av Nokia Consumer Electronics AS (Nokia), som var importør av videospilleren og i forhold til Føreland salgsleddet foran ON & OFF AS. Da erstatningskravet ble avslått, ble saken brakt inn for Forbrukertvistutvalget, som ga Føreland medhold. Nokia tok deretter, i medhold av forbrukertvistloven §11, ut stevning til Stavanger byrett, som 4 desember 1995 avsa dom med slik domsslutning:

- "1. Nokia Consumer Electronic AS betaler til Ådne Føreland kr 723,50 - syvhundredeogtjuetre 50/100 - med tillegg av 18 - atten - % årlig rente fra 15.10.93 til 31.12.93 og deretter 12 - tolv - % årlig rente til betaling skjer.
2. Nokia Consumer Electronic AS betaler til Ådne Føreland sakens omkostninger med kr 11.966 - elvetusennihundredeogsekstiseks.

3. Oppfyllelsesfristen er 2 - to - uker."

Byretten fant etter en konkret bevisbedømmelse, basert på alminnelige bevisregler, at videospilleren hadde en mangel som kunne føres tilbake

Side 775

til en svakhet som forelå ved leveringen. Byretten fant videre at mangelen lå utenfor det kjøperen og også hans selger måtte forvente, og at importøren som tidligere salgsledd pliktet å foreta retting.

Leverandørforbundet Lyd & Bilde trådte deretter inn som saksøkende part i saken, og påanket byrettens dom til lagmannsretten. Det ble gitt samtykke til anke uten hensyn til ankegjensstandens verdi. Forbrukerrådet erklærte hjelpeintervensjon til støtte for ankemotparten. Gulating lagmannsrett avsa 21 mars 1997 dom med slik domsslutning:

"1. Stavanger byretts dom 4 desember 1996 stadfestes.

2. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler Leverandørforbundet Lyd og Bilde til Ådne Føreland og Forbrukerrådet, begge ved advokat Svein Eriksrud, kr 66300, - kronersekstisekstusentrehundre 00/100 innen to - 2 - uker fra forkynnelsen av denne dom."

Lagmannsretten bygget på den samme rettsoppfatning som byretten hadde gjort. Den kom også til samme resultat som byretten ved bevisbedømmelsen, men lagmannsretten hørte et sakkyndig vitne, og bygget i sterkere grad på en konkret vurdering i spørsmålet om det ved leveringen forelå en mangel ved videospilleren. To av dommerne uttalte seg om betydningen av kjøpsloven §32 (3) og forarbeidene til denne, mens én dommer ikke fant grunn til å gå inn på dette.

Leverandørforbundet Lyd & Bilde har påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Høyesteretts kjæremålsutvalg har gitt samtykke til anke uten hensyn til ankegjensstandens verdi.

Til bruk for Høyesterett er fremlagt skriftlige erklæringer fra to sakkyndige vitner, professor Gunnar Rolf Stette og overingeniør Joar Sæther, begge ved Norges teknisknaturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim. De sakkyndige vitner har supplert sine erklæringer i bevisopptak. Overingeniør Sæther ga forklaring også for lagmannsretten. Det er fremlagt noen nye dokumenter. Leverandørforbundet Lyd & Bilde har frafalt en anførsel om at det ikke kan gjøres gjeldende direktekrav mot Nokia, jf kjøpsloven §84. For øvrig står saken i det vesentlige i samme stilling for Høyesterett som for lagmannsretten.

Den ankende part, Leverandørforbundet Lyd & Bilde, har i hovedsak anført: Saken må avgjøres etter alminnelige kjøpsrettslige og bevisrettslige regler. De to dommere i lagmannsretten som har uttalt seg mer generelt, har rett i at det ved avgjørelsen av mangelsspørsmålet ikke kan bygges på en bevisbyrderregel til fordel for forbrukerkjøper, om at det allerede ved leveringen av videospilleren forelå en svakhet i IR-mottakeren som ledet til funksjonssvikten mer enn tre og et halvt år senere. Verken en uttalelse fra et mindretall i Stortingets justiskomite i tilknytning til den særlige reklamasjonsregelen i kjøpsloven §32 (3) eller senere praksis fra Forbrukertvistutvalget gir tilstrekkelig grunnlag for å bygge på en bevisbyrderregel som nevnt.

Annen kontraktsrettslig lovgivning og utkast til slik lovgivning gir heller ingen støtte for en særlig bevisbyrderregel til fordel for forbrukere når det gjelder mangler. Tvert imot foreligger det uttalelser i lovforarbeid som trekker i motsatt retning. Det er særlig vist til uttalelser om feil ved tekniske komponenter o l i Ot.prp.nr.21 (1996-97) Om lov om

Side 776

avtaler med forbrukar om oppføring av ny bustad mm (bustadoppføringslova) side 64.

Det er imidlertid en feil i bevisbedømmelsen når lagmannsretten er kommet til at svikten i IR-mottakeren på Førelands videospiller kan tilbakeføres til en svakhet som mottakeren hadde ved leveringen. Det bestrides at det forelå en slik svakhet. Ved bevisbedømmelsen kan det ikke legges vekt på at selgeren ikke har medvirket til klarlegging av svikten. Ved elektroniske komponenter er det i alminnelighet, og iallfall i dette tilfelle, umulig for selgeren å føre bevis vedrørende svakheter. Komponentene har ikke mekaniske deler, de slites ikke, og ved unormal funksjonsmåte settes det ikke spor. Svikten i IR-mottakeren må skyldes etterfølgende årsaker. Føreland har bevisbyrden på dette punkt.

Selv om IR-mottakeren hadde en svakhet ved leveringen, representerer denne ikke en kjøpsrettslig mangel. Lagmannsretten har anvendt mangelsbegrepet feil når den har lagt til grunn at kjøperen hadde en berettiget forventning om at IR-mottakeren etter mer enn tre og et halvt års bruk skulle funksjonere feilfritt, uten noen form for reparasjon. Det bestrides at bransjen, ved markedsføring eller salg, har skapt et grunnlag for en slik forventning hos kjøpere. Tvert imot viser garantiordningen i bransjen - som i 1989 var en garanti mot feil som viste seg i løpet av ett år, og som nå er en garanti mot feil som viser seg i løpet av to år - at kjøperen på det tidspunkt det her er tale om, ikke kunne forvente å ha en feilfri vare. Det bestrides også at den særlige reklamasjonsregelen i kjøpsloven §32 (3) kan gi grunnlag for en forventning som nevnt. I allfall hadde ikke Føreland noen slik forventning, idet han regnet med at det var for sent å reklamere inntil han hadde lest en artikkel om femårsregelen i Forbrukerrapporten.

Lagmannsrettens rettsanvendelse innebærer at selgere av varer som omfattes av kjøpsloven §32 (3), hefter som etter en femårig funksjonsgaranti. Det er ikke holdbart. Mangels spørsmålet må besvares ut fra en vurdering. Det må tas i betraktning at det var gått mer enn tre og et halvt år, og at det var tale om en reparasjon som iberegnet arbeidsomkostninger - i alt 723 kroner og 50 øre - representerte en mindre del - omlag 10 prosent - av kjøpssummen. Når en så liten feil viser seg etter så lang tid, kan den ikke anses som en mangel. Det må ved vurderingen også tas hensyn til påregneligheten. Bransjen har ikke tall som viser hyppigheten av feil etter så lang tid som tre og et halvt år. Men det foreligger tall som viser at etter ett år har 6-7 prosent av de solgte varene feil, etter to år har 3 prosent av varene feil, og det antas at det etter 3-5 år vil være en tilsvarende feilprosent pr år. De elektroniske komponentene i forbruksvarer er av omkostningsmessige grunner ikke av samme kvalitet som de elektroniske komponentene i f eks en satelitt, og av samme grunn er det ikke satt inn reservekomponenter som trer i funksjon ved svikt (redundans). At det erfaringsmessig må påregnes feil i elektroniske komponenter i forbruksvarer, må tillegges betydning ved mangelsvurderingen. En videospiller kan ikke vurderes annerledes enn en bil i forhold til mangelsbegrepet. I mangelsvurderingen er det ikke plass for risiko-, prevensjons- eller pulveriseringsbetraktninger.

Den ankende part har nedlagt slik påstand:

"Leverandørforbundet Lyd & Bilde frifinnes."

Side 777

Ankemotparten, Ådne Føreland, med tilslutning fra Forbrukerrådet som hjelpeintervenient, har i hovedsak anført:

Kjøpsloven §32 (3) sett i sammenheng med lovforarbeidene og senere praksis i Forbrukertvistutvalget, er ikke bare en reklamasjonsregel, men også uttrykk for en særlig bevisbyrderregel i forbrukerkjøperes favør. Lovgiveren har gitt et klart signal om at det skal gjelde en slik særregel om bevisbyrde på det begrensede område som omfattes av kjøpsloven §32 (3). Den særlige bevisbyrderregelen innebærer at det kreves mer enn vanlig sannsynlighetsovervekt for at en svikt som viser seg i reklamasjonstiden, ikke skyldes en mangel som forelå da risikoen gikk over fra selger til kjøper. Uten en særlig bevisbyrderregel vil kjøpere av slike varer som kjøpsloven §32 (3) omfatter, være hjelpeløse og utsatt for rettsfornektelse. Omkostningsmomentet må tillegges betydning her, både fordi selve mangelen representerer et lite beløp absolutt sett, og fordi det i alminnelighet ikke er økonomisk forsvarlig å benytte sakkyndige til å avklare årsaksspørsmålet, som det er gjort i denne saken. Under enhver omstendighet må de nevnte rettskilder forstås slik at yrkesselgeren har den vanlige tvilsrisikoen ved forbrukerkjøp.

Føreland har vært uten mulighet for å føre bevis for at IR-mottakeren hadde en svakhet ved leveringen. Det aksepteres at selgeren ikke har påtatt seg omkostningene med å finne forklaringen på svikten. Dette må gå ut over selgeren allerede ved bevisbedømmelsen. Selv om man ikke legger den nevnte særlige bevisbyrderregel til grunn, er lagmannsrettens bevisbedømmelse derfor korrekt. Det er ikke holdepunkter for å anta at svikten i IR-mottakeren i Førelands videospiller skyldtes etterfølgende forhold. Da må forklaringen ligge i produksjonsprosessen, som selgeren har risikoen for. Det er vist til uttalelsene fra de sakkyndige vitnene. Bransjeopplysninger fremlagt av den ankende part viser at et visst antall solgte videospillere er beheftet med feil.

Ved rettsanvendelsen har lagmannsretten korrekt lagt til grunn at svikten i IR-mottakeren

representerer en kjøpsrettslig mangel. Normalforventningen i forbindelse med kjøp av videospillere går ut på at de har en vesentlig lengre teknisk levetid enn reklamasjonstiden. Tilsvarende gjelder IR-mottakeren. Den funksjonssvikten det er tale om, innebærer at Førelands videospiller avvek fra vanlig god vare. Selv om en forbrukerkjøper i alminnelighet ikke kan kreve den perfekte vare, står elektroniske komponenter i en særstilling. De slites ikke, og har normalt lang teknisk levetid. Svikten ved Førelands videospiller gjaldt en funksjon ved spilleren som er viktig for brukeren, den medførte en omkostning som var vesentlig relativt sett, og svikten viste seg godt innenfor reklamasjonstiden. Bestemmelsen i kjøpsloven §32 (3) om en særlig reklamasjonstid for slike varer som det her er tale om, viser at lovgiveren ville styrke kjøperes rettsstilling. For at denne bestemmelsen skal få den effekt som er tilsiktet, må kjøperens rimelige forventning bestemmes som anført.

Ankemotparten har nedlagt slik påstand:

- "1. Leverandørforbundet Lyd & Bilde betaler til Ådne Føreland kr 723,50 med tillegg av 18% årlig rente fra 15.10.93 og deretter 12% årlig rente til betaling skjer.
2. Lagmannsrettens omkostningsavgjørelse stadfestes.
Side 778
3. Leverandørforbundet Lyd & Bilde dømmes til innen to uker fra dommens forkynnelse å erstatte Ådne Førelands saksomkostninger for Høyesterett, med tillegg av 12% rente fra forfall og til betaling skjer.
4. Leverandørforbundet Lyd & Bilde dømmes til innen to uker fra dommens forkynnelse å erstatte Forbrukerrådets saksomkostninger for Høyesterett, med tillegg av 12% rente fra forfall og til betaling skjer."

Jeg er kommet til samme resultat som lagmannsretten og byretten.

For Høyesterett er ankesaken begrenset til spørsmålet om den videospilleren Føreland fikk levert i oktober 1989, da led av en mangel som ga seg utslag i 1993 og medførte at Føreland hadde rett til å kreve retting etter kjøpsloven §34 (1) jf §30 (1). Siden reparasjonen er utført, gjelder saken et krav om dekning av reparasjonsutgiftene.

Innledningsvis nevner jeg at saken dreier seg om en funksjonssvikt som viste seg etter utløpet av den avtalte garantitiden, som for Føreland var ett år. IR-mottakeren på Førelands videospiller er en varedel "som ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre" enn to år, slik at den særlige reklamasjonstiden etter kjøpsloven §32 (3) gjelder. Det er ikke omtvistet at såvel videospilleren som IR-mottakeren har en normal teknisk levetid på mer enn fem år.

Mangelsspørsmålet har en faktisk og en rettslig side, som jeg behandler i den nevnte rekkefølge.

Om mangelsspørsmålets faktiske side peker jeg på at IR-mottakeren i Førelands videospiller ikke er undersøkt med sikte på å finne årsaken til funksjonssvikten. En slik undersøkelse er ansett å være for tidkrevende og for kostbar. Den faktiske siden av mangelsspørsmålet er i saken belyst på annen måte, blant annet ved uttalelser fra sakkyndige vitner. I felles prosesskrift 21 april 1998 til Høyesterett har partene dessuten uttalt:

"Når det gjelder bruken av den aktuelle videospiller, er det ikke mulig å påvise at spilleren har vært utsatt for unormal behandling eller spesielle påkjenninger som kan ha medført at den såkalte IR-mottakeren sluttet å fungere. Det kan legges til grunn at maskinen har vært benyttet på vanlig måte og ifølge Føreland har den vært brukt mindre enn det som må anses normalt. Spilleren har også hele tiden vært plassert under TV-apparatet avskjermet fra sollys, varmekilder som radiatorer og ovner. Det er også på det rene at ankemotpartens hus har vært utstyrt med overspenningsvern og Føreland har opplyst at han alltid har vært påpasselig med å trekke ut stikkkontakten til spilleren når han har vært bortreist."

Det foreligger ikke detaljerte tekniske opplysninger om den konkrete IR-mottakeren eller om IR-mottakere av den aktuelle typen. En IR-mottaker består imidlertid av et antall integrerte kretser, hvor det er samlet elektroniske komponenter av forskjellige slag: halvledere - dioder og transistorer - motstander, kondensatorer mm. Antallet elektroniske komponenter i den konkrete IR-mottakeren er anslått til 100-150. Hver for seg slites de elektroniske komponentene ikke ved bruk, iallfall ikke

innen det tidsrom på tre og et halvt år som det er tale om her. Og hver for seg har de normalt en meget lang teknisk levetid.

De sakkyndige vitner har uttalt at det er lite sannsynlig at forklaringen

Side 779

på funksjonssvikten ligger i konstruksjonsfeil, i feil bruk av komponenter eller i feil ved monteringen av komponenter. Slike feil viser seg i alminnelighet relativt kort tid etter at komponentene er satt i drift, kortere tid enn det er tale om her. Den mest sannsynlige forklaring i dette tilfelle, hvor svikten viste seg etter mer enn tre og et halvt år, er enten såkalt produksjonsspredning, dvs avvik i de elektroniske komponentene som erfaringsmessig kan oppstå ved normal serieproduksjon av slike komponenter, særlig halvledere, eller en uheldig sammenstilling av komponenter innenfor de tekniske spesifikasjoner. Siden det er tale om dimensjoner ned til én mikrometer, vil selv meget små avvik kunne lede til funksjonssvikt. De sakkyndige vitner har uttalt at under forutsetning av at man kan se bort fra ytre påvirkninger, er det mest sannsynlig at forklaringen ligger i produksjonsspredning i én eller flere halvledere. Det sakkyndige vitnet Sæther har således uttalt at han vil "... konkludere med at dersom det ikke er mulig å påvise at brukeren av videospilleren har utsatt videospilleren for påkjenninger ut over vanlig bruk, så er det mer enn 90% sannsynlighet for at det er en latent svakhet i en eller flere halvlederkomponenter som er årsak til at IR-mottakeren svikter. Miljøpåkjenningene som kreves for at forbrukeren skal redusere levetiden til mindre enn 4 år er så kraftige at det burde være mulig å påvise gal bruk eller andre miljøpåkjenninger ved inspeksjon av apparatet."

Det andre sakkyndige vitnet, Stette, har i bevisopptak reservert seg mot Sæthers uttalelse om at miljøpåkjenninger som soleksponering, høy temperatur og høy fuktighet "nødvendigvis ville gi seg synlige utslag", og også mot en sannsynlighetsgrad over overveiende sannsynlighet. Men han synes for øvrig, slik jeg forstår ham, å slutte seg til Sæthers vurdering.

Etter min mening har det betydning for bevisbedømmelsen at leverandørkjeden, som har den tekniske ekspertisen og de økonomiske ressursene, ikke har funnet det formålstjenlig å undersøke IR-mottakeren for eventuelt å klarlegge årsaken til funksjonssvikten. Denne manglende oppfyllelse av det som har vært kalt selgerens bevisføringsplikt, jf NOU-1993- 27 Forbrukerkjøpslov side 62-63, bør belastes leverandørkjeden.

Jeg er således enig i lagmannsrettens bevisbedømmelse: IR-mottakeren i Førelands videospiller hadde en svakhet ved leveringen som ledet til den svikten som viste seg vel tre og et halvt år senere.

Slik saken har vært prosedert for Høyesterett, finner jeg grunn til også å gå inn på ankemotpartens anførsel - som er hans prinsipale i bevisspørsmålet - om at det ved vurderingen av funksjonssvikten i IR-mottakeren gjelder en særlig bevisbyrderregel i forbrukerkjøperes favør.

Som rettsgrunnlag for anførselen har ankemotparten vist til en uttalelse fra et mindretall i Stortingets justiskomiteé, inntatt i Innst.O.nr.51 (1987-88) side 13 og til etterfølgende praksis i Forbrukertvistutvalget. Uttalelsen fremkom i tilknytning til et forslag fra det nevnte mindretall til en bestemmelse om en særlig reklamasjonstid på fem år for kjøp av visse slag forbruksvarer. Bestemmelsen ble senere vedtatt som kjøpsloven §32 (3). Uttalelsen som det er vist til, lyder slik:

Side 780

"Disse medlemmer vil peke på at ... §32 (3) må forstås slik at den bare rammer mangler ved varen som eksisterte på tidspunktet for risikoens overgang. Når en gjenstand som er ment å ha en varighet vesentlig utover to år, viser seg å ha en mangel i løpet av en femårs frist, indikerer dette imidlertid at gjenstanden i seg selv var mangelfull da risikoen gikk over. En mangelfri gjenstand skulle nemlig vare vesentlig lengre. Hvis mangelen viser seg mens gjenstanden har vært i normal bruk, er det altså en sterk presumsjon for at mangel forelå ved risikoens overgang."

Uttalelsen er etter min mening ikke entydig. Den kan iallfall forstås enten slik at den uttrykker en særlig bevisbyrderregel til fordel for forbrukerkjøperen, eller slik at den uttrykker en alminnelig erfaringssetning om faktiske forhold som må tillegges betydning ved bevisbedømmelsen. Jeg finner det for min del mest nærliggende å forstå uttalelsen på den sistnevnte måten. Den er avgitt i tilknytning til en bestemmelse om en særlig lang reklamasjonstid for kjøpte forbruksvarer som er ment å ha en teknisk levetid vesentlig utover to år. Den skal begrunne en slik særlig lang

reklamasjonstid, og det var da nærliggende å vise til erfaring. En uttalelse om en særlig bevisbyrderregel vedrørende mangler ved slike varer ville etter min mening naturlig ha fått sin plass i tilknytning til bestemmelsene i kjøpsloven §§17 flg som omhandler selve mangelsbegrepet. Flertallet i justiskomiteén, som i tilslutning til odelstingsproposisjonen gikk inn for en vesentlig lengre reklamasjonstid, uttalte seg ikke om bevisbyrden. Departementet, som hadde foreslått den vesentlig lengre reklamasjonstiden, forutsatte i et brev til justiskomiteén at alminnelige bevisregler skulle gjelde, jf Innst.O.nr.51 (1987-88) side 36.

Jeg går ikke inn på spørsmålet om en særlig bevisbyrderregel i forbrukerkjøperes favør har gode grunner for seg, men nevner at det i utkastet til lov om forbrukerkjøp, fremlagt i NOU-1993- 27 Forbrukerkjøpslov, ikke er foreslått noen slik særlig bevisbyrderregel.

Jeg går så over til den rettslige siden av spørsmålet om Førelands videospiller var beheftet med en kjøpsrettslig mangel ved levering.

Det rettslige mangelsspørsmålet må besvares med utgangspunkt i kjøpsloven §30 (1) og §34 (1) jf §§17 flg jf §21 (1) jf §13 (1). Spørsmålet er om den svakhet som Førelands videospiller etter bevisbedømmelsen foran hadde ved levering i oktober 1989, men som ikke førte til funksjonsfeil før etter mer enn tre og et halvt års bruk, representerer en kjøpsrettslig mangel.

Jeg nevner at også etter at svikten i IR-mottakeren var inntrådt, kunne videospilleren opereres fra sitt eget panel. Men én funksjon var blitt borte: Videospilleren kunne ikke lenger programmeres for senere opptak. Dessuten hadde Føreland ikke lenger den vanlige nytten som en fjernkontroll gir. Svikten var derfor ikke uvesentlig.

Kjøpsavtalen gir ingen holdepunkter for besvarelsen av mangelsspørsmålet, utover det at Føreland betalte 6-7000 kroner, som var markedsprisen for en vanlig god videospiller i 1989.

Kjøpsloven som utfyllende lov regulerer ikke uttrykkelig det foreliggende mangelsspørsmål. Kjøpsloven §17 (2) (a), som er den mest nærliggende av kjøpslovens bestemmelser, omhandler neppe et tilfelle som det foreliggende. Bestemmelsen omfatter først og fremst egenskaper

Side 781

eller mangel på egenskaper ved en vare som viser seg tidligere i tidsforløpet enn tre og et halvt år etter levering. Men det er på det rene at kjøpsloven ikke gir en uttømmende definisjon av mangelsbegrepet, som derfor i dette tilfelle må bestemmes ut fra en tolkning av kjøpsloven §34 (1) jf §30 (1) sammenholdt med rettspraksis, alminnelige rettsgrunnsetninger og teori.

Etter disse rettskilder hadde Føreland med den pris han betalte, krav på alminnelig god vare, og det foreligger en mangel hvis videospilleren ikke oppfylte dette kravet. Spørsmålet er derfor om kravet til alminnelig god vare innebærer at IR-mottakeren skulle være funksjonsdyktig vel tre og et halvt år etter levering av videospilleren. Avgjørende for så vidt er hvilken holdbarhet Føreland hadde grunn til å forvente. Man kan også se dette som et spørsmål om Føreland har skjellig eller rimelig grunn til å besvare seg over den svikten i IR-mottakeren som viste seg.

Jeg legger til grunn at verken selgeren eller Nokia som leverandør av videospillere av merket SALORA 6900, gjennom markedsføring eller på annen måte har gitt grunnlag for en forventning hos Føreland om særlig langvarig holdbarhet. Garantitiden, som var ett år i 1989, indikerer snarere at svikt ved videospilleren måtte påregnes etter forholdsvis kort tid. Men etter min mening ville det være å legge for mye i garantien hvis den ble forstått på den nevnte måten. Heller ikke for øvrig har det noen god mening i forbindelse med en serieprodusert vare som en videospiller å spørre etter Førelands individuelle, subjektive forventninger. En begrunnet normalforventning må legges til grunn i forbindelse med slike varer.

Leverandørforbundet Lyd & Bilde har gjort gjeldende at mangelsbegrepet i kjøpsloven §34 (1) jf §30 (1) ikke omfatter enhver svakhet ved elektroniske komponenter i en videospiller. En begrunnet normalforventning må baseres på den erfaring som foreligger, at det hefter svakheter ved elektroniske komponenter i en ikke ubetydelig del av de forbruksvarer med slike komponenter som selges. Omkostningshensyn tilsier at den tekniske kvaliteten på slike komponenter i videospillere ikke er like god som kvaliteten på de elektroniske komponenter i f eks en satelitt, og også at det ikke i videospillere settes inn reservekomponenter som trer i funksjon ved svikt i de originale komponenter (redundans). Vanlig god vare er derfor ikke perfekt.

Jeg finner at en forbrukerkjøpers begrunnede normalforventing i et slikt tilfelle som det foreliggende, må bestemmes i lys av en objektiv risikobetraktning. Tidsperspektivet for denne risikobetraktningen bør for videospillere som Førelands være hele den særlige reklamasjonstiden for slike varer som følger av kjøpsloven §32 (3), dvs fem år regnet fra den dagen Føreland overtok varen. Det dreier seg om en vare med elektroniske komponenter som skal ha meget lang teknisk levetid, som ikke er utsatt for vanlig slitasje, og som heller ikke forutsetter alminnelig vedlikehold. Risikoplasseringen mellom selger og kjøper bør være slik at innen det nevnte tidsperspektivet bør Føreland som forbrukerkjøper ha rett til å forvente at IR-mottakeren ikke blir funksjonsudyktig på grunn av svakheter som forelå ved leveringen, altså at selgeren bør ha risikoen for svakheter som i løpet av fem år leder til funksjonssvikt i en så viktig del i en videospiller som IR-mottakeren er. Jeg finner denne løsning rettspolitisk velgrunnet, og legger også vekt på at funksjonsudyktighet

Side 782

i IR-mottakeren i en videospiller er statistisk påregnelig, og at det for selgersiden derfor langt på vei er et spørsmål om å plassere omkostninger. En utligning gjennom prisene på samtlige produkter har mer for seg enn å plassere omkostningen hos den enkelte forbrukerkjøper som tilfeldig rammes av svikten.

Anken har ikke ført frem. Ankemotparten må tilkjennes saksomkostninger også for Høyesterett, jf tvistemålsloven §180 første ledd. Saksomkostningene for Høyesterett settes til 96.687 kroner. På grunn av de endringer i partsforholdet som har funnet sted, finner jeg det hensiktsmessig å utforme ny domsslutning også når det gjelder saksomkostningene for de tidligere instanser. Saksomkostningene for byretten og lagmannsretten settes i samsvar med lagmannsrettens dom til 78.266 kroner.

Jeg stemmer for denne dom:

1. Leverandørforbundet Lyd & Bilde betaler til Ådne Føreland 723 - sjuhundreogtjuetre - kroner og 50 - femti - øre med tillegg av 18 - atten - prosent årlig rente fra 15 oktober 1993 til 31 desember 1993 og 12 - tolv - prosent årlig rente fra 1 januar 1994 til betaling skjer.
2. I saksomkostninger for byretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler Leverandør forbundet Lyd & Bilde til Ådne Føreland og Forbrukerrådet i fellesskap 174.953 - etthundreogsyttifiretusennihundreogfemtire - kroner med tillegg av 12 - tolv - prosent årlig rente til betaling skjer.
3. Oppfyllelsesfristen er 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne dom.

Sist oppdatert 31. januar 2006